

ביום בו זוכה אלג'ריה לעצמאותה, פונה עורך „העולם הזה” אל שרת החוץ

מתכתב גלוי

לגברת גולדה מאיר,
שרת החוץ,
ירושלים.

השלום,
סילחינא לי, גברתי, על האחרון בכתבת שורת אלה. אין הוא נובע, חס וחלילה, מזיולול בחשיבות העניין, אלא מהשיב אותו עד כדי כך, שלא רציתי להיגרר לתגובה נחפזת.

כשראתי בעתונות את הדו"ח על הדברים שאמרת בכנסת על בעיית אלג'יריה, לא האמנתי למיקרא עיני. אמרתי לעצמי: ראוייה שרת החוץ של ישראל, כי לא תידון עלי-פי תמסיר סתמי של דבריה בעתונות. מן הדיון להמתין עד לקבלת הפרוטוקול הסטנוגרפי המלא מן הכנסת. שהרי דבריה של שרת החוץ מנוסחים בהקפדה. השמטת פסיק אחד בלבד יכולה, לעיתים, לשנות את הגוונים הדקים של הדברים.

היססתי, שמא קרה הדבר גם כאן? שמא לא הבינו העיתונים את המשמעות האמיתית של הדברים? שמא חלה, בצורה כלשהי, אי-הבנה? שהרי גברתי יודעה כאשר נבונה. מכיוון שהגעתי לארצות-הברית בגיל 8 ואף סימית שם את הסמינר למורים בעיר מילחקי, אין ספק שידועה לך אימרתו הידועה של הנשיא אברהם לינקולן:

„אפשר לשטות בחלק מן הבריות כמושך כל הזמן, ובכל הבריות חלק מן הזמן. אך אי-אפשר לשטות בכל הבריות כמושך כל הזמן.”

על כן פיקפתי, גברתי שרת החוץ, בנאמנות תמסיר הדברים בעתונות. לא יתכן, אמרתי לעצמי, כי את מאמינה באמת ובתמים כי כלנו, שני מיליון אזרחי ישראל, הננו שוטים גמורים. לא יתכן כי מאמינה את שלא יימצא בינינו אף איש אחד שינתח את דברך באופן עקיב, ויסיק את המסקנות המתבקשות מהם.

ארשה לעצמי לנסות לעשות כן להלן, ולשאול את גברתי, תוך כדי כך, כמה וכמה שאלות. אין תאריך מתאים לכך יותר מאשר היום, היום ההיסטורי בו זוכה אלג'יריה להחמאת לעצמאותה.

★ ★ ★

משפטים הקובעים בדברך בכנסת מיום 25 ביוני, בישיבה מספר קמ"ו, כפי שנושמו בעמודים 2516 ו-2517 של הפרוטוקול הסטנוגרפי הם אלה:

„אני מקווה ואני יודעת שאין זו תקווה קלה, שהעם האלג'ירי, היוצא לדרך העצמאית, לא ייגרר באורח שיגרתי אל מעגל השיטנה והאיבה הערבית, והוא ישמור על עצמאותו הרוחנית והמדינית. אנו נהיים מאושרים אם עצמאות אלג'יריה תהיה ניצן ראשון (ולו צנוט) וסימן המבשר פרק חדש ביחסי ישראל-ערב.”

הבה נקרא את הדברים עוד פעם, בעיון הראוי. את, שרת החוץ של ישראל, אמרת אותם — ואין לך נהוגת להשחית דברים לריק. את אמרת אותם בפני המוסד העליון והריבוי של ישראל, מעמד המחייב אותך לאחריות יתרה ולשיקול-דעת כפול ומכופל. בודאי לא היה בכתונך לגבב מליצות ריקות. שקלת כל משפט. מדדת כל מלה. גם להדגשה הזעירה ביותר ישנה משמעות.

אם כן, הנה אמרת, כמעט בנשימה אחת, כי:

(א) יש תקווה ממשית שהעם האלג'ירי לא ייגרר באורח שיגרתי למעגל השיטנה והאיבה הערבית. ולא סתם תקווה, אלא תקווה שאינה קלה. היינו: הדבר אפ שרי, ויש לך תקווה רצינית, חשובה, בעלת-משק.

(ב) יש תקווה (כנ"ל) כי העם האלג'ירי „ישמור על עצמאותו הרוחנית והמדינית”. היינו: שהוא מסוגל לנהל מדיניות עצמאית, בלתי-תלויה בשאר מדינות ערב, עד כדי פניית עורף לקו שהוא מקודש בעיני שאר מדינות ערב.

(ג) שהעם האלג'ירי מסוגל לנהל כלפי ישראל מדיניות שתבשר „פרק חדש ביחסי ישראל-ערב”. היינו: שלא יצטרף למצור הערבי, שיכונן יחסים עם מדינת ישראל, ואולי אפילו יחסים ידיותיים.

ומאחר שאת, כשרת החוץ, יודעת בעליל כי מדיניותו של כל עם מנוהלת על-ידי ממשלתו, וכי החל מהשבוע תהפוך הנהגת הפל"ן לממשלתו המעשית של העם האלג'ירי — הרי מתייחסים כל הדברים הנ"ל בהכרח להנהגת הפל"ן.

★ ★ ★

רשי לי, גברתי, לשאול כאן את השאלה הגלויה הראשונה:

האם את כן — ממתיה נכון — ממתיה זה נכון?

ממתיה יתכן כי הפל"ן ינהל מדיניות עצמאית, ויפתח פרק חדש ביחסי ישראל-ערב, מבלי להיגרר למעגל השיטנה והאיבה?

אם זה נכון ביוני 1962 — האם היה זה נכון גם ב-1961, או ב-1956?

ליתר דיוק: אם זה נכון ביוני 1962, האם היה זה יותר נכון או פחות נכון ב-1961, או ב-1956?

בימים האחרונים, ואף בתודשים האחרונים, לא חל שום שינוי בהרכב ההנהגה העליונה של מלחמת-השיחור האלג'ירית, וגם לא בהרכב מיפקדת צבא-השיחור. אותם האנשים עצמם שפתחו במרד באחד בנובמבר, 1954, ושינהלו אותו במשך כל השנים העקובות-מדם, הם העומדים גם כיום בראש העם האלג'ירי.

אם בכלל חל לאחורונה שינוי כלשהו, הרי זה שינוי בכיוון הפוך: מרוחמך בן-יבלה, שהוא בעל אוריינטציה כלל-ערבית יותר מחבריו, שוחרר מבית-הסוהר הצרפתי ותפס שוב את מקומו בצמרת הפעילה.

תסכימי עמי, על כן, כי לא חל לאחורונה בקרב העם האלג'ירי שום שינוי המגביר את התקפת הנ"ל. אם נכוונת תקחת אלה — ומלת-הכבוד של גברתי ערבה לנו כי אכן נכוונת הן — הרי היו נכוונות (ואולי יותר נכוונות) גם לפני שנה, וגם לפני חמש שנים, וגם ביום פרוץ מלחמת-השיחור.

אם כן, מדוע לא שמענו את הדבר מעולם מפי גברתי, או מפי כל פקיד של משרד-החוץ? **חשוב מכך: מדוע לא עשית, גברתי, מאומה כדי לקדם תקוות אלה, כדי לממש את אותן?**

האם לא היה ברור לך כי פתיחת „פרק חדש ביחסי ישראל-ערב”, על-ידי מעצמה ערבית חדשה העומדת מחוץ למעגל השיטנה והאיבה, היא התרומה החשובה ביותר האפשרית בדורנו למען ביצור ישראל, שלומה ובטחונה?

★ ★ ★

אמיני לי, גברתי, שאיני להוט את אחרי תפקיד המוכיח בשער. איני מפיך כל הנאה ממך שאני נאלץ לפרט, פעם אחר פעם, את רשימת מעשיו של משרד-החוץ בחזית האלג'ירית. הדבר מדכא אותי עד עומק נפשי. אך הנה אנו דנים בדיני הנפש של המדינה, ואין מנוס מלפרט שוב את הרשימה העגומה.

ניתוח-אחרי-המוות אינו יכול להחיות את המת. לא זו מטרתו. מבצעים עים אותו כדי למנוע מקרי-מוות דומים בעתיד.

תרשי לי, איפוא, לפרט היום — יומ-התג של עצמאות אלג'יריה — שוב את מעשיך שלך, ושל שותפיך ופיקודיך, בשנים גורליות אלה, בהן היתה קיימת — כדבריך! — האפשרות המעשית כי העם האלג'ירי „יפרוץ את מעגל השיטנה והאיבה הערבית” ויפתח „פרק חדש ביחסי ישראל-ערב.”

ובכן, בתקופה זו עצמה:

(א) את הורית למשלחת ישראל באו"ם, שאת עצמך עמדת בראשה, להצביע שנה אחרי שנה נגד עצמאות אלג'יריה. לא פעם אף הכריע הקול הישראלי נגד החלטה פרו-אלג'יריה.

(ב) בהעדר הניצח הצרפתי, שהחרים באופן קבוע את דיוני האו"ם על נושא זה, הפך נציגך, מר אבא אבן, הדובר העיקרי בעצרת או"ם נגד חרות אלג'יריה. הוא אימץ לעצמו את הטענה הארסית ביותר של המשעבד — כי אלג'יריה היא „חלק בלתי-נפרד מצרפת”, וכי על כן אין האו"ם מוסמך אף לדון בבעייה „פנימית” זו.

(ג) בשעה שהושמדו כפרים שלמים באלג'יריה במיבצע של רצח-עם אייכמני, בשעה שרובות חפים-מפשע עונו באופן שיגרתי וגלוי במרתפי-העינויים של הצנחנים ולגיון-הזורים, בשעה שכמה מפרשות-העינויים של נשים, זועזעו את מצפון העולם כולו — קיבלת את, גברתי, יחד עם חבריך הבטחוניים, את רבייה-טבחיים שבאו לביקורים בישראל — את הגנרלים והמדינאים שניצחו על הזועמות, ושרובם הפכו לאחר מכן ראשי הארואה-אס.

(ד) ראש-ממשלתך, מר דויד בן-גוריון, יעץ בפומבי לנשיא דה-גול, והטיף לאחר-מכן בראיונות רשמיים בעתונות הצרפתית, לבצע חלוקה באלג'יריה — ביודעו היטב כי הצעה זו מתועבת בעיני העם האלג'ירי יותר מכל הצעה אחרת, ושאף הנשיא דה-גול עצמו דחה אותה בשתי ידיו.

(ה) גורמים ישראליים, שאת מכירה אותם היטב, עזרו להקים אירגון צבאי יהודי באוראן, שהפך לראש-המחץ של הארואה-אס בביצוע הזועמות, ושנתן את ידו לאירגון ולביצוען של פרובוקציות מחפירות, שנועדו לנעוץ סכין בגב לוחמי-השיחור. (ו) בשלב הסופי, כאשר כל דאגת העם האלג'ירי היתה להבטיח העברה סדירה ותקינה של השלטון, אירגן מנגנון ההסברה הישראלי-הציוני, הקשור קשר הדוק עם משרדך, מערכה צולמית של פאניקה מפורקת, כדי לשכנע את יהודי אלג'יריה שצפוי להם מרחץ דמים נורא, ולגרום למוסדות-בהלה של רבבות יהודים לצרפת (ולא לישראל!).

אכן, גברתי, אם סברת כי בדרך זו את מעודדת בקרב העם האלג'ירי מגמות של אי-הצטרפות ל„מעגל השיטנה והאיבה”, ושל פתיחת „פרק חדש ביחסי ישראל-ערב” — הרי מושגיך מופלאים מהבנת בן-יתמותה רגיל.

ואין את יכולה גם לטעון כי דעתך לא היתה נוחה מחלק מן המעשים האלה. מעולם לא

בלקאס כרים חוזר לאלג'יריה

מחית נגדם בפומבי. מעולם לא הסתייגת מהם בצורה כלשהי. תסכימי עמי, איפוא, כי את נושאית, כשרת החוץ של המדינה, במלוא האחריות לכולם יחד ולכל אחד מהם לחוד.

★ ★ ★

דוברים של גברתי, המנסים להסביר את עמדתך בעתונות המשמשת לך שופר בלתי-רשמי, החלו לאחורונה להפיץ גירסה חדשה. לפיה, נאלצת לשרת במשך כל השנים את צרפת, מטעמים ידועים, ורק עכשיו — עם שיחרור אלג'יריה — חופשית את לקבוע עמדה ישראלית עצמאית בשטח זה.

לצערי אין טענה זו מוסוגלת, אף היא, לעמוד בפני ביקורת רצינית. אף אם נניח לרגע כי ישראל היתה נאלצת לקשור את גורלה לצרפת, מטעמים של רכש וכדומה, הרי אין הדבר מסביר את כל מעשיך.

צרפת יכולה לדרוש, בניסיונות אלה, שישראל תצביע למענה באו"ם, ושלא תעשה מעשה הנוגד בפומבי את עמדת צרפת.

אולם את, גברתי, פעלת הרבה מעל לצו התפקיד ומעבר לקריאת החובה של הידידות עם צרפת. את לא מילאת משאלות של צרפת בלבד. במקרים רבים היתה ממשלת ישראל היוזמת של פעולות נגד אלג'יריה, ופעלה הרבה יותר מכפי שמתבקש אף מיחסים של ידידות הנוקע עם ממשלה קולוניאלית.

אני מתכוון, בעיקר, לפעולות שמניתי לעיל בסעיפים (ב), (ג), (ד), (ה) ו(ו). חלק מן הפעולות האלה — כגון התעמולה של מר בן-גוריון למען חלוקת אלג'יריה, והקשרים של גורמים ישראליים עם הארואה-אס — אף היו בפירוש למורת-רוח של ממשלת צרפת, עד כי משרד-החוץ הצרפתי נאלץ להתערב כדי להפסיקן. את, גברתי, בודאי יודעת על כך יותר מכל אדם אחר.

יש לציין כי נציגי הפל"ן עצמם יודעים היטב להבחין בין הדברים. בשיחתי האחרונה עם מר עבד אלקאדר שאנדולי, ראש משלחת הפל"ן באו"ם, עליה דיחתתי בהרחבה מעל